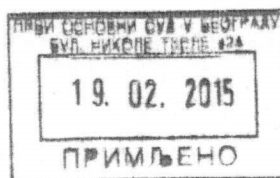

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ
Гж.бр. 4061/13
Дана 30.01.2015. године
БЕОГРАД

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија: Ивана Негића, председника већа, Александре Ђорђевић и Миленка Тодоровића, чланова већа, у парници тужиоца Оливера Дулића из Суботице, чији је пуномоћник Жељко Ристић, адвокат из Београда, Десанке Максимовић 17, против тужених Топличког центра за демократију и људска права Прокупље, Кнез Михаилова 36/2, чији је заступник Драган Добрашиновић из _____ и Драгана Добрашиновића из _____, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о жалбама парничних странака изјављеним против пресуде Првог основног суда у Београду П.бр. 18257/11 од 17.12.2012. године, у седници већа одржаној 30.01.2015. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈАЈУ СЕ као неосноване жалбе тужиоца Оливера Дулића из Суботице и тужених Топличког центра за демократију и људска права и Драгана Добрашиновића из _____ и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П.бр. 18257/11 од 17.12.2012. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П.бр. 18257/11 од 17.12.2012. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца Оливера Дулића према туженом Топличком центру за демократију и људска права, Прокупље и туженом Драгану Добрашиновићу из _____ којим је тражио да суд обавезе тужене да тужиоцу солидарно исплате накнаду нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде угледа и части у износу од 900.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке одбијен је захтев тужиоца за

накнаду трошкова парничног поступка. Ставом трећим изреке одбијен је захтев тужених за накнаду трошкова парничног поступка.

Против наведене пресуде, парничне странке су благовремено изјавиле жалбу и то тужилац на став први и други изреке из свих законом прописаних разлога, а тужени на решење о трошковима садржаном у ставу трећем изреке због битних повреда одредаба парничног поступка.

Тужени су дали одговор на жалбу тужиоца.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 372 ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 125/04 и 111/09), који се примењује сходно члану 506 став 1 ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11), жалбено веће Апелационог суда налази да су жалбе парничних странака неосноване.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 361 став 2 тачке 1, 2, 5, 7 и 9 ЗПП, на које Апелациони суд пази по службеној дужности. Неосновано се жалбама указује на учињену битну повреду одредаба парничног поступка из члана 361 став 2 тачка 12 ЗПП, с обзиром да је првостепена пресуда јасна, разумљива и да садржи све разлоге о битним чињеницама.

Према утврђеном чињеничном стању, на web страници www.nadzor.org.rs је 11.03.2011. године објављен текст под насловом "Дулићу, храбро пред лице правде", из чије садржине проистиче да "Коалиција за надзор јавних финансија са нестрпљењем очекује кривичну пријаву која је поводом тврдњи да Министарство животне средине и просторног планирања намерава да те године за промоцију акције "Очистимо Србију" током одржавања тениског турнира "Serbia Open" потроши 23.600.000,00 динара. У име Оливера Дулића ово је најавило министарство на чијем је он био челу. Околност да је и министарству којим руководи Оливер Дулић постало јасно да се истина о случајевима његовог расипништва и проневера државног новца може доказати само на суду је помак за који се коалиција залаже. За коалицију је неспорно да на оптуженичкој клупи због тешких злоупотреба мора седети Оливер Дулић. У циљу утврђивања пуне истине, Оливеру Дулићу се поставља неколико додатних питања, у циљу утврђивања да ће се и те године, као и претходне две износ од 225.000 евра потрошити управо на промоцију акције "Очистимо Србију" током одржавања тениског турнира "Serbia Open": 1. због чега је предвиђено да ће ова набавка услуга бити обављена у преговарачком поступку без објављивања јавног позива ако није планирано да се потроши 225.000 евра на начин на који је Коалиција за надзор јавних финансија указала; 2. којег су тачно понуђача министар Дулић и министарство на чијем је челу имали у виду када је и у претходне две године преговарачки поступак примењен на основу члана 24 став 1 тачка 3 Закона о јавним набавкама без објављивања јавног позива. Да ли то можда као и у претходне две године опет није предузеће "News Wall" ексклузивни закупца огласног простора на турниру "Serbia Open"; 3. да ли је којим случајем и

претходне године укупна сума од 20.000.000,00 динара плус ПДВ била предвиђана за све промотивне активности у оквиру кампање “Очистимо Србију” да би на крају тај новац завршио за промоцију те акције на турниру “Serbia Open”. И да ли му је познато да се износи у плану јавних набавки исказује без урачунатог ПДВ-а и да се предвиђени износ од 20.000.000,00 динара приликом набавке увећава за 3.600.000,00 динара, и ако јесте зашто министарство саопштење од 10.03. манипулише тим износом, а ако није, како је могуће обављати министарску функцију без елементарних знања о начину на који се планирају и реализују јавне набавке. У саопштењу се подсећају грађани Србије да је 02.02.2011. године министар животне средине и просторног планирања изјавио да не зна бољу особу за промотивне активности од тенисера Новака Ђоковића и моли поготово оне који покушавају да нападну све оно што министарство ради да не дирају акцију “Очистимо Србију”, јер је врло значајна и биће настављена истим интензитетом. У даљем тексту коалиција је охрабрила министра Дулића да против исте поднесе најављену кривичну пријаву и подсећа надлежне институције да је крајње време да реагују и темељно испитају финансијске злоупотребе Оливера Дулића. У међувремену ће Коалиција за надзор јавних финансија наставити да износи чињенице о злоупотребама, бахатости и расипништву Оливера Дулића, јавно поставља додатна питања на која ће пре или касније министар морати да одговори.

На истој web страници је 10.03.2011. године објављен текст под насловом “Још 225.000 евра за чишћење Србије” којим Коалиција за надзор јавних финансија обавештава јавност да Министарство животне средине и просторног планирања на чијем је челу Оливер Дулић наставља са праксом пустошења националних финансијских ресурса чиме ће исте године за промоцију акције “Очистимо Србију” током одржавања турнира “Serbia Open” ово министарство потрошити 23.600.000,00 динара. Још једна акција која не служи ничему осим преливању буџетских средстава на приватне рачуне коштаће грађане Србије додатних 225.000 евра. Коалиција за надзор јавних финансија се пита има ли краја бахатости и расипништву Оливера Дулића или ће овај министар охрабрен нереговањем надлежних институција у претходним случајевима и политичком наградом коју је добио у виду проширења ресора и на сектор рударства, додатном енергијом и некажњењем наставити да поткова српске јавне финансије. Нереговање друштва је исто што и добровољан пристанак на правила игре која намеће осилена, саможива и од реалног живота отуђена политичка елита чији је симбол Оливер Дулић. Случај министра Дулића и за српско правосуђење је тест интегритета и кредибилитета од прворазредног значаја, на који начин ће тужилаштво одреаговати на очигледне злоупотребе овог министра, пружиће грађанима јасан одговор на питање да ли је Србија још увек држава у којој су правда и морал суспендовани, носиоци политичких функција ослобођени сваке одговорности, а грађани фактички обавезни да буду спонзори њихове бахатости и тешких злоупотреба јавних средстава.

Из Закључка о изрицању новчане казне Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности од 22.06.2011. године и Закључка

изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација, идеја, без мешања јавне власти, без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтевају дозволе за рад телевизијских, радио и биоскопских предузећа. Ставом 2 овог члана прописано је да пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву, интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштиту угледа и права других, спречавање у откривању обавештења добијених у поверењу или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.

Одредбом члана 4 Закона о јавном информисању прописано је да се у јавним гласилима слободно објављују идеје, информације о мишљењима и о појавама, догађајима, личностима, о којима јавност има оправдан интерес да зна, осим када је другачије одређено законом.

Како проистиче из генералних принципа члана 10 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, заштита права на слободу изражавања налази се у основи демократије. Слобода изражавања доприноси расправама о питању јавног значаја и подстиче свеукупан развој сваког појединца. Насупрот томе, арбитрарне забране права на слободу изражавања карактеришу тоталитарне режиме где се индивидуално изражавање сматра опасним по друштвено јединство. Права заштићена чланом 10 обухватају не само право да се неко изрази о неком питању, већ и да прима информације и да има мишљење. Претпоставка за тако нешто је друштво које дозвољава слободну размену информација кроз бројне медије, укључујући штампу, телевизију, радио, књиге, часописе и сл.

Ставом 1 члана 10 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода предвиђена су три елемента права на слободу и изражавање: слобода поседовања сопственог мишљења; слобода саопштавања информација и идеја и слобода примања информација и идеја. Ове слободе морају се остваривати слободно, без мешања јавних власти и без обзира на границе. Слобода поседовања сопственог мишљења је предуслов за друге слободе које су гарантоване чланом 10 и ужива скоро апсолутну заштиту у смислу да се на њу не могу применити могућа ограничења наведена у ставу другом. Шта више, досадашња пракса Европског суда за људска права јасно наводи да у вези слободе поседовања сопственог мишљења, било каква ограничења у односу на ово право нису у складу са природом демократског друштва. Што се тиче слободе саопштавања информација и идеја, она је комплементарна са слободом примања тих истих информација и идеја и то важи како за штампана средства информисања, тако и за електронске медије.

Иако се слобода штампе у члану 10 изричито не помиње, Европски суд за људска права је развио богату праксу која садржи низ принципа и правила којима се штампи додељује повлашћени статус у уживању слобода садржаних у овом члану. Допунски аргумент у прилог овом ставу је и чињеница да су жртве повреде права на слободу изражавања од стране јавних власти углавном новинари, а не други појединци.

Несумњиво је да Европски суд за људска права даје слободи штампе већу заштиту када се о стварима од јавног интереса, осим политичких, води и јавна расправа. Када је у питању слобода штампе, битно је и објављивање гласина и оптужби које новинари нису у могућности да докажу. С тим у вези, у предмету *Thorgeirson*, Европски суд за људска права изричито је нагласио, на тврдњу државе да у чланицама подносиоца представке нема објективне чињеничне основе будући да он није могао доказати истинитост тужби, да је захтев државе у погледу доказивања истинитости неразуман, па чак и немогућ задатак, наводећи да штампа не би могла скоро ништа објавити ако би се од ње захтевало да објављује само у потпуности проверене чињенице. Одатле произлази закључак да је ствари од јавног интереса неопходно вратити у сам контекст јавних расправа.

Став 2 члана 10 Европске конвенције дозвољава одређена ограничења у слободи изражавања све док су она у складу са посебним критеријумима, а нарочито ако су та ограничења прописана законом, „неопходна у демократском друштву“ и да теже једном од „леgitимних циљева“ назначених у ставу 2. У одређивању да ли је забрана дозвољена суд је дозволио државама тзв. „дискреционо право“. Овај појам дозвољава државама одређену слободу у одређивању да ли се ограничење може сматрати неопходним или не, имајући у виду околности у тој држави или у одређеној ситуацији. Међутим, дискреционо право није спречавало никада Европски суд за људска права да испитује ограничења слободе изражавања, а на суду је да одлучи да ли су образложења која је држава дала довољна, с обзиром на њено дискреционо право.

Заштита “угледа и права других” представља “леgitиман циљ” који домаће власти најчешће користе да ограниче слободу изражавања. Веома често се оне на њу позивају да би заштитиле од критике политичаре и државне службенике. Из тог разлога је под овом ставком Европски суд за људска права развио богату судску праксу која показује висок ниво заштите која се додељује слободи изражавања, а нарочито штампи. Повлашћено место медија проистиче из става суда према коме медији имају централну улогу не само у политичком изражавању у демократском друштву, већ и у погледу свакодневних ствари од јавног интереса. Што се тиче језика, Европски суд је прихватио жестоку и оштру критику, као и сликовите изразе који имају ту предност што скреће пажњу на питања која су предмет расправе. Од значаја је и став Европског суда за људска права изнетог у случају *Thoma V. Luxembourg* из 2001. године, који се односи на рад државних службеника у овој држави, где је Европски суд изричито нагласио да државни службеници који поступају по службеној

дужности, као и политичари подлежу критици. Граница прихватљиве критике у погледу њих су шире него у погледу обичних појединаца.

Питање слободе изражавања Европски суд за људска права је први пут широко поставио у случају *Handyside* (пресуда од 07. децембра 1976. године) када је у параграфу 50 нагласио да слобода изражавања обухвата и оне садржаје који могу да *“увреде, запање или узнемире како државу, тако и одређену групу људи”*. Пракса Европског суда за људска права је у наредним деценијама еволуирала, ширећи обим права на слободу изражавања коју појединци, односно медији уживају.

Подводећи чињенично стање у конкретном случају под претходно наведене опште принципе слободе изражавања, проистиче да је првостепени суд правилно закључио да је захтев тужиоца за накнаду штете у целини неоснован.

Како произлази из чињеничног стања које је утврђено током првостепеног поступка, тужилац је у спорном периоду обављао функцију министра задуженог за питање животне средине и просторног планирања. Текстови које је тужени објављивао на својој веб страници се примарно односе на рад тужиоца као министра, начин трошења буџетских средстава која су му стајала на располагању, као и на захтев туженог да министар изнесе разлоге због чега је набавка конкретних услуга била обављена у преговарачком поступку без објављивања јавног позива, односно због чега се одступило од одредбе члана 24 став 1 тачка 3 Закона о јавним набавкама. Тужени су низом текстова који су објавили у вези са тужиоцем захтевали да оправда разлоге због којих је потрошио износ од око 23.600.000,00 динара за промоцију акције “Очистимо Србију” током одржавања тениског турнира “Serbia Open”. Неспорно је такође да су у својим текстовима тужени износили различите квалификације на рачун министра наводећи да се он бави *“очигледним злоупотребама”*; *“пustoшењем националних ресурса”*; а да акција “Очистимо Србију” служи искључиво *“преливању буџетских средстава на приватне рачуне”*. Осим тога, тужени су у тексту тужиоца представили као министра који је *бахат и расипник, који се “поиграва са ресурсима Србије”, “поткопава српске јавне финансије”, који мора бити кривично гоњен за ове злоупотребе и за то примерено кажњен*. Штавише, они су га представили као *“осињеног, саможивог и од реалног живота отуђеног елитисту”*.

Ценећи све околности случаја, чињенице да је предмет разматрања у овој парници основаност захтева тужиоца за накнаду штете због повреде части и угледа, утемељеног је на објављивању увредљивих коментара и изношења неистинитих и полуистинитих чињеница у погледу трошења буџетских средстава, другостепено веће је става да наводи изнети у вези са тужиоцем нису такве природе да би му суд пружио правну заштиту због повреде његовог угледа и права.

Овде је потребно нагласити и чињеницу да су тужени тужиоцу упутили неколико питања и дали му прилику да се изјасни на тврдње које су они изнели у погледу трошења средстава на промоцију акције “Очистимо Србију”, на која он очигледно одлучио да директно не одговори.

Другостепено веће наглашава и чињеницу да се у конкретном случају не сме губити из вида и околност да је Повереник за информације од јавног значаја изрекао и одговарајуће казне овом министарству управо на темељу непоступања министарства по налогу Повереника да достави тражене информације које се односе на овај случај. Уместо да надлежно министарство поштује своју законску обавезу и достави тражиоцу информације које је било дужно ставити на увид јавности, одлучило је да по овом захтеву не поступа. Самим тим, створило је услове за одговарајући притисак јавности да поштује своју обавезу која почива на темељу транспарентности рада државних органа, а последично и на изношење не само вредносних судова већ и чињеничних навода које не морају у довољној мери бити проверене или истините, јер је реч о деловању тужених у доброј намери како би се допринело утврђивању чињеница везаних за одређена питања од значаја за друштво у целини. Чак напротив, подношењем овакве тужбе, тужилац је покушао да замени теза и стављањем у први план свог угледа и права анулира своју законску обавезу да положи рачун јавности о свом раду, конкретно о трошењу буџетских средстава. Жалбено веће овог суда стога сматра да се оваквом поступању тужиоца ни у ком случају не може пружити правна заштита, већ напротив, да је преко потребно јасно у први план истаћи чињеницу да је сваки државни орган у обавези да јавност извештава о свом раду и омогући увид у трошење средстава пореских обвезника.

Сходно свему изнетом, другостепено веће сматра да је првостепени суд правилно “одмеравао интересе” супротстављених страна у овом поступку – повреде угледа и права тужиоца са једне стране и слободе туженог са друге стране, па с обзиром на тему, чињенице и контекст у којем су ови наводи изнети, околност да је тужилац обављао функцију министра у спорном периоду, жалбено веће је става да није дошло до жртвовања угледа и права тужиоца на уштрб слободе изражавања туженог.

Другостепено веће је имало у виду и остале жалбене наводе тужиоца, али како се њима чињенично стање нити примена материјалног права не доводи у сумњу, то је применом одредбе члана 375 ЗПП, одлучено као у изреци.

Потврђивањем одлуке о главној ствари, потврђена је и одлука о трошковима поступка, с обзиром да је заснована на правилној примени одредбе члана 150 и 153 ЗПП.

Другостепено веће је имало у виду и жалбене наводе туженог у погледу одлуке о трошковима парничног поступка где је њихов захтев за накнаду истих одбијен, али прихвата образложење првостепеног суда да је тужени пропустио да достави доказе о висини путних трошкова, колико су они реално износили, на

Најпре, што се тиче навода изнетих у погледу личности министра да је представник *“осиљене, саможиве и од реалног живота отуђене елите”* су по својој природи такви да представљају само ставове или личну оцену о неком догађају или ситуацији, те да се њихова истинитост не може доказивати. Како се истинитост ових навода не може доказивати и како представљају мишљење, критику или спекулацију коју су тужени изнели на свом сајту, то се може подвести под њихов вредносни суд, одакле је правилно првостепени суд утврдио да је ова врста мишљења и критике заштићена чланом 10 Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода и на темељу става првог члана 10 Конвенције закључио да тужилац у овом делу не ужива правну заштиту.

Што се тиче преосталих навода који су тужени писали о самом тужиоцу, а односе се примарно на начин трошења буџетских средстава, односно пореских обвезника ове земље, као и на њихове тврдње да се у конкретном случају ради о очигледним злоупотребама, пустошењу националних ресурса, преливању буџетских средстава на приватне рачуне, поигравање са ресурсима Србије, односно поткопавање српских јавних финансија, другостепено веће је става да је у конкретном случају очигледно реч о стварима од јавног интереса о којима се у дужем временском периоду водила јавна расправа. Неспоран је интерес јавности да буде упозната са начином на који се троше средства пореских обвезника, као и неспорно право јавности да прима информације и да има мишљење о наведеном, одакле следи закључак да би слобода туженог у објављивању оваквих информација била знатно шири, чак и по цену изношења чињеница које нису у довољној мери проверене или истините, јер је реч о деловању тужених у доброј намери како би се отклонила сумња и допринело утврђивању чињеница везаних за одређена питања од значаја за друштво у целини.

Другостепено веће је имало у виду и жалбене наводе тужиоца који се односе на заштиту његовог угледа и права, што би представљало *“легитиман циљ”* који се може користити да би се ограничила слобода изражавања. Ценећи легитимност таквог циља у конкретном случају, жалбено веће је става да нису испуњени услови да се на овом темељу пружи заштита тужиоцу, јер би у том случају дошло до злоупотребе права, у контексту да се тужилац заштити од легитимне критике. Повлашћено место туженог по овом питању, проистиче из чињенице да као удружење грађана које је отворило ову тему, добија значајну улогу не само у политичком изражавању у демократском друштву, већ и у погледу свакодневних ствари од јавног интереса. У том смислу је и Европски суд о оваквим питањима прихватио жестоку и оштру критику као и сликовите изразе који имају ту предност да скрећу пажњу на питања која су предмет расправе, на начин како је раније образложено. С тим у вези, указивање жалиоца да се у конкретном случају ради о проношењу неистинитих информација од стране туженог о тужиоцу, мора се посматрати у контексту интереса јавности да буде упозната са овом темом као и деловања туженог у доброј намери у циљу утврђивања чињеница о начину трошења буџетских средстава, због чега је и праг толеранције у погледу истинитости и проверљивости изнетих чињеница знатно виши.

основу чега би определио захтев за накнаду истих, а с обзиром да је достављање трошковника ограничено на тренутак закључења главне расправе, сходно члану 159 ЗПП, првостепени суд је одлучио да овај захтев тужених одбије. Другостепено веће сматра да се ови наводи првостепеног суда могу у целини прихватити.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА
Иван Негић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић

[Handwritten signature]